

основі лекцій („О средних веках”, „О преподавании всеобщей истории”), прочитаних ним для студентів згаданого університету. Однак студентська аудиторія його розчарувала „безликістю та байдужістю”. Можливо, це була одна із причин активного пошуку ним ефективних форм і методів організації навчання.

М.Гоголя бентежили глибокі філософські питання про сенс життя, які залишаються актуальними й нині. У статті „Жизнь” автор шукає відповіді на вічні питання: що таке життя взагалі і життя окремих людей, народів, країн і цивілізацій? Як правильно розуміти, цінувати, користуватися красою та радощами, які дарує життя? Письменник не дає відповіді на порушені питання, він розмірковує над ними сам і пропонує замислитись читачеві.

Висновки. Сучасне прочитання та аналіз праць Миколи Гоголя свідчить про те, що він був талановитим, оригінальним та глибоко мислячим істориком-теоретиком, істориком-практиком, істориком-педагогом, думки якого про організацію навчального процесу, методику викладання історії та географії, про роль учителя актуальні на сучасному етапі реформування освіти в Україні.

Література

1. Гоголь Н.В. Собрание сочинений: В 7-ми т. Т.7. Письма /Н.В.Гоголь. – М.: Худож. лит., 1986. – 431 с.
2. Каманин Н. Научные и литературные произведения Н.В.Гоголя по истории Малороссии /Н.Каманин. – К., 1902. – 72 с.
3. Самойленко О. Г. Українські студії в науковій спадщині вчених – істориків Ніжинської вищої школи (кін. ХІХ – 20-ті рр. ХХ ст. / О. Г. Самойленко // Література та культура Полісся. – 2002. – Вип. 21. – С. 76 – 83.
4. Соколов П.В. Гоголь. Энциклопедия /П.В.Соколов. – М.: Алгоритм. Эксмо. Око, 2007. – 736 с. (Энциклопедия великих писателей).
5. Супронюк О.К. Н.В.Гоголь и его окружение в Нежинской гимназии: Библиографический словарь /О.К.Супронюк. – К.:Академперіодика, 2009. – 252 с.
6. Супронюк О. К. Из разысканий о Н. Ю. Артинове, авторе воспоминаний о Н. В. Гоголе и Н. В. Кукольникове в Нежинской гимназии / О. К.Супронюк // Література та культура Полісся. – 1995. – Вип. 6. – С. 44 – 48.

УДК 374,7 (498)

Маріуц І.О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, аспірант

ВНЕСОК СПІРУ ХАРЕТ В РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ РУМУНІЇ.

У статті аналізується вклад, що здійснив Спіру Харет в освіту Румунії, перебуваючи на посаді міністра освіти три терміни. Також описуються здійснені ним та його прибічниками реформи в галузі початкової та професійно-технічної та вищої освіти.

Ключові слова: освіта, реформування, просвітництво, співпраця

В статье анализируется вклад, который осуществил Спиру Харет в образование Румынии, находясь на посту министра образования три срока. Также описываются совершенные им и его сторонниками реформы в области начального, профессионально-технического и высшего образования.

Ключевые слова: образование, реформирование, просвещение, сотрудничество

This article analyzes the contribution that made Spiru Haret in the education of Romania, being as minister of education three terms. Also described reform made by him and his supporters in primary, vocational and higher education.

Keywords: education, reforms, cooperation

Актуальність дослідження. Питання реформування освіти у всі часи були актуальними, оскільки освіта повинна відповідати потребам суспільства та вимогам часу, тому завданням освітніх діячів завжди залишалося сприяння її модернізації. Але нажаль практика переконливо доводить, що існує проблема «реформування на папері», тобто коли законодавчі акти та ідеї, не ставали дійсно необхідними та актуальними для суспільства у цілому, не сприяли розвитку успішної економіки, не забезпечували країну фахівцями, саме тому аналіз діяльності таких видатних постатей як Спіру Харет, як дійсних реформаторів є для нас актуальним і в теоретичному і практичному сенсах.

Питання щодо проблем будування ефективної освіти, і вищої зокрема, її реформування порушувалося в останнє десятиріччя в працях, статтях таких вітчизняних науковців: В. Андрущенко, Ю. Жука, Л. Зязюн, О. Навроцького, Н. Пасічника, В. Суханцевої та ін.; а також в дослідженнях румунських науковців: Мадаліна Томеску, Валеріу Згоня, Ніколає Йорга.

Метою даної статті є висвітлення та аналіз безцінного внеску Спіру Харета в успішне проведення реформування вищої, професійно-технічної, середньої та початкової освіти в Румунії шляхом ґрунтовного вивчення та інтегрованого бачення взаємообумовленості питань освіти, тогочасних проблем та потреб суспільства.

Спіру Харет народився 15 лютого 1851 будучи старшою дитиною з п'яти дітей Костаке та Смаранди Харет. Навчання розпочав в Дорогої та пізніше в Яссах, потім продовжив в Бухаресті, завершуючи на відмінно усі ступені навчання. Згодом, у 1862 році стає учнем Ліцею «Святого Сави» "Sfantu Sava", де відзначився у навчанні в математичному напрямі. Ще за період навчання видав два підручника: один з алгебри, та інший з тригонометрії. Останній під назвою «Елементи тригонометрії» був опублікований в 1873 році та передрукований через рік, стає підручником для навчання у ліцеї на період більш ніж 15 років. В 1874 році опубліковано «Курс елементарної геометрії» для 4 класу початкової школи та 1 класу середньої школи. У віці 23 років отримує ліцензію на тимчасову практику у викладанні на Факультеті природничих наук у Бухарестському університеті. Але все ж таки, попри обдарованість та здібності до математики, найвищі досягнення Спіру Харета не в науці. Він майже покинув свою спеціальність для того, «щоб стати причетним до соціальної еволюції, до якої належав».

З 1879 року Спіру Харет стає відомою «людиною школи». Його можна вважати найбільшим реформатором румунської освіти XIX століття початку XX століття. Спіру Харет був великим культурним діячем, який грав важливу роль в організації та модернізації початкової середньої та вищої румунської освіти. Початок місії «людини школи» пов'язаний з періодом в якому він був шкільним інспектором. Відвідування та аналіз діяльності багатьох шкіл, давали йому можливість, готуючи обґрунтовані доповіді та продукувати інноваційні ідеї.

У 1879 році Спіру Харет стає членом кореспондентом Румунської Академії наук, де знайомиться з академіком та політичним діячем, в майбутньому з Прем'єр-міністром Румунії - Дмитрієм Александром Стурзою, який в 1882 - 1884 роках був президентом румунської Академії наук. Вони стають друзями, а пізніше Спіру Харет стане його генеральним секретарем, коли в 1885 році Д. А. Стурза стане міністром освіти. Пліч-о-пліч зі Спіру Харетом Д. А. Стурза розпочав

реформування освіти Румунії, що мало продовження та втілення у діяльності Спіру Харета в період трьох мандатів міністра Народної освіти, а саме: 31 березня 1897 року – 11 квітня 1899 року; 14 лютого 1901 року - 12 грудня 1904 року; 12 березня 1907 року - 29 грудня 1910 року.

Рішеннями, що були прийняті протягом 10 років та 8 місяців за час управління румунською освітою міністром Спіру Харетом введено в дію план реорганізації освіти на нових засадах, що враховували конкретні соціальні та економічні умови Румунії кінця XIX століття. Зокрема в часи коли румунська економіка переходила від аграрного характеру до індустріального. До цього часу ведення в дію законів, спрямованих на модернізацію освіти було рідкісним явищем. А Спіру Харет увійшов в історію румунської культури саме як реформатор румунської освіти, якому вдалося не тільки розробити закони, але й реалізувати їх на практиці. 23 березня 1898 року був прийнятий «Закон про середню та вищу освіту», 27 березня 1898 року з'являється «Закон про професійну освіту», а 1904 році були видані «Спеціальні правила школи для дорослих» як додаток до «Закону про початкову та середню освіту»[2].

«Закон про середню та вищу освіту» запроваджений С. Харетом спільно з К. Дімітреску став важливим кроком на шляху розвитку середньої та вищої освіти Румунії. Зокрема цей закон передбачав:

- створення ліцею з восьми класів та трьох секцій: реальної, сучасної та класичної, у двох циклах: вищій та нищій;
- об'єднання теоретичної та практичної освіти;
- діяльність педагогічних семінарів при кожному університеті, що мали за мету забезпечити підготовку викладачів та вчителів шляхом проведення конференцій, публікацій, обміну досвідом;
- збільшення кількості лабораторій, клінік на природничих та медичних факультетах;
- впровадження освітніх рівнів та підвищення рівнів кваліфікації викладацького складу;
- створення університетського сенату, який складався з ректора, деканів та по одному професору з кожної спеціальності;
- введення університетської автономії;
- значну увагу приділяти вивченню румунської мови, історії які стають обов'язковими дисциплінами ще з початкового циклу навчання;
- початкову освіту зробити обов'язковою, а навчання у школах проводити за однаковими програмами як в селах так і в містах;
- фізичне виховання, музичне виховання, трудове навчання зробити обов'язковими в шкільній програмі ;
- для заохочення вчителів у напрямку відзначення якісної діяльності, встановити почесну медаль «Нагорода праці за початкову освіту»;
- організацію сільських бібліотек, підтримку проекту «Бібліотека для всіх»[1].

Як наслідок введення в дію закону, відсоток грамотності зростає. Якщо в 1899 році налічувалося приблизно 22% грамотних людей, то вже через 10 років у 1909 їх кількість складає 39,4%. В період 1897 – 1910 рр. будуються 2343 школи, з яких 1980 під час роботи Спіру Харета на посаді міністра освіти. Крім того, були створені дитячі садочки, перший відкрився 1 грудня 1897 року. До 1909 року їх існувало вже 168, лише 13 з яких у містах. 2 липня 1909 року було прийнято

«Закон для шкіл з дітьми молодшого віку» який регулював діяльність дитячих садочків[3].

В цей період міністерством Спіру Харета друкуються підручники для всіх предметів навчання, щоб забезпечити ними всіх школярів. Діти з малозабезпечених сімей отримали підручники безкоштовно. Також для цієї ж категорії учнів були відкриті шкільні їдальні (в Бухаресті). Спіру Харет залучає до діяльності в «Будинку Шкіл» велику кількість відомих письменників та поетів, таких як Г. Косбук, А. Влахута, С.О. Іосіф, М. Садовеану та інші. «Будинок Шкіл» - це установа, що опікувалася питаннями освіти в регіонах Одним із напрямків їх діяльності було управління будівництвом приміщень для шкіл, особливо в селах, а також для забезпечення шкільних фондів дидактичним матеріалом, книжками для бібліотек.

В публіцистичному плані Спіру Харет підтримує появу численних журналів та публікацій призначених для забезпечення підготовки педагогічних кадрів, поширення позитивного досвіду, просвітництва мас. Зокрема, 5 жовтня 1897 в Бухаресті з'являються, з ініціативи Спіру Харета тижневий журнал «Албіна» («Albina»), який мав на меті розповсюджувати наукові знання в селах, а також журнали «Дидактичні переговори» (“Convorbiri didactice”), «Початкове освіта» (“Invatamantul primar”), «Новий педагогічний журнал» (“Noua revista pedagogica”), «Румунська школа» (“Scoala romaneasca”), які сприяли підготовці вчителів початкової школи. 15 вересня 1895 року вийшов в світ журнал «Математичний вісник», який був розрахований для навчання ліцеїстів[4].

Закони, запроваджені Спіру Харетом в галузі освіти враховували національні особливості румунської спільноти. Знаємо, що Спіру Харет мав дуже велику кореспонденцію, тому, що він, як ніхто інший «мав бажання, та більш ніж інші мав поклик серця відповідати кожному вчителю, який звертався прямо до нього». У своїх листах Спіру Харет звертався до вчителів словами «пане вчителю ...» та завершував лист словами «ваш вірний...». Легко зрозуміти, що відчував вчитель коли отримував особисту відповідь від міністра. Таку ж повагу та позитивне ставлення до міністра освіти мали й ті вчителі, котрі не писали йому, але відчували на практиці своєї діяльності, що хтось там, у високих колах в Бухаресті цікавиться ними та їх працею. Листи Спіру Харета були наповненні підказками, рекомендаціями відвертим та прямим аналізом освітніх справ. Таким чином, Спіру Харет підніс статус професії вчителя, перетворюючи його в педагога. Показовими є слова міністра, сказані ним 4 грудня 1903 році на засіданні палати депутатів говорив: «...за концепцією деяких панів, потрібно було, щоб Міністр освіти був як Далай-лама, до якого не міг би ніхто наблизитись та ніхто з вчителів не міг бачити його обличчя. Моя концепція, панове є іншою: я думаю, що будь-який міністр, зобов'язаний бути близьким до своїх підлеглих. Брати до уваги їх пропозиції та давати поради, робити зауваження коли вони помиляються. Я так роблю...»[1].

Закон про середню та вищу освіту мав статті, що були спрямовані на підтримку вчителя, особливо тих з них, які працювали в сільських школах. Зокрема, після закінчення навчання, вчителям через Будинок вчителів надавалась можливість придбати землю, що вони ставали передовими господарями села. Розвиваючи свою діяльність за межами шкільних стін, вчителі ставали справжніми духовними керівниками села. Головними формами розвитку

позашкільної діяльності в сільській місцевості були курси для дорослих, культурні гуртки, народні бібліотеки та народні урочистості. На вчителів також покладалось зобов'язання підняття матеріального стану села, шляхом поширення знань з приводу обробки землі, вирощування худоби та ін. Сільськими вчителі в своїй діяльності керувалися «Спеціальним регулюванням школи для дорослих» який був додатком до «Закону початкової та середньої освіти» від 1904 року. Цим законом встановлюються три категорії шкіл для дорослих:

- початковий курс з двома секціями: одна для безграмотних, з читанням, правописом та арифметикою початкової школи та інша для грамотних де вирішували задачі з застосуванням на практиці;

- вільні курси для поглиблення загальної культури, історичних знань, географічних, літературних, норм гігієни, народної медицини, домашнього господарства, які передавалися шляхом проведення конференцій за темами обраними організаторами конференції;

- школи для дорослих, які як майстри виробничого навчання могли б формувати практичні навички учнів на фабриках та у майстернях.

Виступаючи в парламенті 24 січня 1908 року, Спіру Харет наголошував: «Я старався, щоб з вчителів та священників створити силу, яку можна направити проти невігластва селянства в усіх його формах» [2]. Однак частина вчителів почала підтримувати селянські повстання, що розпочалися в цей період, приєднуючись до них, та часто стаючи на їх чолі. Після розгрому повстань, Спіру Харет був відкрито звинувачений в Парламенті у підбурюванні до непокорі владі шляхом позашкільної діяльності, вчителів які несли просвітницькі ідеї в селянській масі.

У напрямку розвитку професійної освіти, закон Спіру Харета мав прагматичну орієнтацію освіти на підготовку спеціалістів та техніків, що були необхідні економіці. Закон розподіляв професійну освіту на чотири напрями: сільське господарство, лісництво, ремесла та комерцію, підкреслюючи, що головним завданням було розповсюдження елементарних шкіл ремесел у сільській місцевості. «За допомогою цього - підкреслював Спіру Харет - зробимо, щоб якомога більша кількість дітей ознайомилась з професійною освітою, про існування якої велика кількість селян навіть не знає» [5].

Спіру Харет на різних посадах працював до 1910 року. Коли ж вийшов на пенсію, але все ж продовжував читати лекції з популяризації освітніх знань в Народному університеті. Перед тим, як піти з життя, писав «Йду з життя з вдячністю, що не втратив час та, що виконав свої зобов'язання на стільки, на скільки зміг реалізувати в оточенні в якому жив, та в межах моїх фізичних та інтелектуальних сил» [5].

Академік Раду Войня говорив, що Спіру Харет є ідеальним генієм, якого важко досягнути до кінця, він залишається одним з представників високого наукового авторитету і зразкової моралі, що належить тільки особистостям високої духовності.

Висновки. Отже, великі принципи, концепції Спіру Харета в освітній політиці залишаються в силі і в даний час. Мається на увазі *демократизм* (тобто кожен має рівні можливості на отримання освіти), *індивідуалізм* (освіта дає право та стимулює індивідуальні напрями кваліфікації), *прагматизм*, (освіта направлена на вирішення життєвих проблем). Якщо аналізувати з точки зору

значущості, то «Закон про середню та вищу освіту» 1898 року, зі змінами, які були зроблені пізніше, був найбільш національно адаптованим до румунської освіти в період переходу до двадцятого сторіччя[6].

Спіру Харет ввів в дію закони, завдяки яким освіта Румунії стала шансом та шляхом реального відродження економіки, управління та румунської культури. Схиляємося сьогодні перед діями та концепціями Спіру Харета, оскільки вони є не тільки немеркнучими, але й повчальними.

Література

1. Nicolae Iorga - "Istoria invatamantului romanesc"- Bucuresti, 1971.
2. Compendiu - "Istoria invatamantului din Romania"- Bucuresti, 1972.
3. Silvia Florea and Peter J. Wells, Higher education in Romania, Bucharest, 2011. UNESCO-CEPES Publications 225 p. ISBN 978-92-9069-199-0
4. Gh. Parnuta - "Istoria invatamantului si gandirea pedagogica" (sec. XVII-XIX) Bucuresti, 1975.
5. St. Barsanescu – "Educatia, invatamantul, gandirea pedagogica din Romania" Bucuresti , Ed. Stiintifica si Enciclopedica, 1978.
6. Andrei Florin Sora "Evolutia calificarilor din invatamantul universitar romanesc 1968-2011" Bucuresti, Septembrie 2011. – 92 c.

УДК 378: 004

Мачинська Н.І.

Львівський державний університет внутрішніх справ, кандидат пед. наук, доцент, професор кафедри педагогіки та соціальної роботи

ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ МАГІСТРАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НЕПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розкриваються теоретико-практичні аспекти формування змісту педагогічної освіти магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю, автор пропонує окремі підходи до відбору змісту педагогічної освіти, обґрунтовує доцільність запровадження окремих навчальних модулів у зміст педагогічної освіти майбутніх магістрів в умовах вищого навчального закладу непедагогічного профілю.

Ключові слова: педагогічна освіта, магістранти, зміст освіти, педагогічна майстерність

В статье раскрываются теоретико-практические аспекты формирования содержания педагогического образования магистрантов высших учебных заведений непедагогического профиля, автор предлагает отдельные подходы к отбору содержания педагогического образования, обосновывает необходимость внедрения отдельных учебных модулей в содержание педагогического образования будущих магистров в условиях высшего учебного заведения непедагогического профиля.

Ключевые слова: педагогическое образование, магистранты, содержание образования, педагогическое мастерство

The article describes the theoretical and practical aspects of the content of teacher education undergraduates universities non-teaching profile, the author proposes some approaches to the selection of the content of teacher education justifies the feasibility of introducing specific training modules in the content of teacher education future graduates in university non-teaching profile.

Keywords: teacher education, masters, educational content, pedagogical skills

Актуальність дослідження. Провідними тенденціями розвитку сучасної освіти є демократизація освіти, зміни вимог до внутрішнього саморозвитку особистості, креативний стиль індивідуального та суспільного життя людини,